

הלכות תפילין לב-לג

ומוב לזוהר להשלים השם כסדרו^ה שמתחלה יעשה הש"ן ואח"כ הקשר של ראש וקשר של יד אחר כך כסדר אותיות השם.

הקשר של ראש אין צורך שיהיה נראה כמין דל"ת אלא מצד הו"ו^ה ולא מצד פנים שכלפי הראש ויש נוהגין לעשותו בענין שיהיה נראה כמין דל"ת מב' צדדיו:

ב ונוהגין להעביר עור על הבית של יד^ה לרחוב הזרוע לפי שהתפילין של יד הם גבוהים וקצרים ומשימין אותן תחת הבגדים ומתקלקלים תחת הבגדים לכך נהגו להעביר עליהן רצועה זו לחוקן ובמקצת מקומות אין נוהגין להעבירה^ה:

לג דין תיקוני התפילין ודיני הרצועות וכו' סעיפים:

א אם נקרעו^א מחיצות הפנימיות שבין בית לבית בתפילין של ראש ומכתוין כולן קיימין ושלמים אם הם חרשים כשרים בכל ענין (אלא א"ב נקרעו ג' בתים בענין זה^י) ואם הם ישנים פסולים אפילו לא נקרעו אלא ב' בתים ואפילו יש מחיצה שלימה ביניהם^י אלא שנקרעו בזה מחיצה של צד ימין ובוה מחיצה של צד שמאל.

אבל אם יש ביניהם בית אחד שלם דהיינו ב' מחיצות שלימות כשרים אפילו הם ישנים ובלכבר שלא נקרעו ג' בתים דהיינו כל ג' מחיצות הנשארות ויש אומרים להיפך^י שהחדשים גרועים מישנים שכיון שבזמן מועט נקרעו כל כך בודאי עור מקולקל הוא מעקרו ויש להחמיר בדבריו שניהם^י:

ב יש מי שאמרו^י שהוא הדין בתפירות אם נפסקו ב' תפירות זו בצד זו או ג' אפילו זו שלא כנגד זו פסולים.

במה דברים אמורים בישנים אבל בחדשים כל זמן שעור מושב הבתים קיים כשרים ואלו הם חרשים כל שאחזין מקצת העור שנקרע תפרו ותולין בו התפילין והוא חזק ואינו נפסק אבל אם אינו ראוי לתלות בו אלא הוא נפסק הרי אלו ישנים.

ולדברי האומרים שהחדשים גרועים מישנים לענין נקרעו הבתים ה"ה שהם גרועים לענין נפסקו התפירות^י וטוב לחוש לדבריהם^י גם בנפסקו התפירות להחמיר בחדשים כמו בישנים אפילו שנפסקו ב' זו בצד זו אעפ"י שיש מקולין בזה לגמרי^י בין בחדשים בין בישנים אבל בנפסקו ג' אפילו זו שלא בצד זו הם פסולים לדברי הכל.

ובמקום שאי אפשר למצוא תפילין אחרים ולא לחזור ולתפור תפילין אלו יש לסמוך על

תוס' ד רכי נושה ס' לר בשם ברך שאמר (תיקון תפילין) ע' קפו. וד"א סעף. נב. וראה גם לעיל סעף א.

תוס' ה ר"י ד"ה ויעשנו. **תוס' ו** רא"ש בסדר תיקון תפילין. טו. רמ"א סעף נב. **תוס' ז** ב"י ד"ה ונהגו. ורכי נושה ס"ק כה.

סימן לג

א מנחת לה, א.
ב ב"י סוף ד"ה ואם נתקלקל. וד"א ס"ק ב.
ג רבא שם, לגיטת הרי"ף.
ד פרישה ס"ק ג. ב"ח ד"ה נתקלקלו. ט"ז ס"ק ד. ט"י סעף ב. וצ"ע. ותי' ררשה ס"ק"א. מאיר ענין מפרים ס' יח ס"ד ס"ק ב.

ה פ' הא' ברש"י שם ד"ה זה שלא כנגד זה. ט"ז ס"ק ג.
ו מ"א ס"ק ג. וראה קובץ גידול תורה (ג) ח"ח ע' נב.
ז רב חסדא פ"ט. ועי' ררשה סוף ס"ק א. תהלה לדוד ס"ק א. הע"כ תשפ"ע ע' 72.
ח נמרא שם לגיטת רש"י שם ד"ה בחרתא ורא"ש הל' תפילין ס' י.
ט ה"מ"א סעף א.
י הוב"ם פ"ג נו"ל תפילין ה"ה. שו"ע סעף ב.
י עי' מאיר ענין מפרים ס' יח ספ"ז אות ז ס"ק ג.
יא ב"י ד"ה והרמב"ם.
יב וד"א שם.
יג ירושלמי מגילה פ"א הל' ט"י. התרומה ס' יח. רא"ש בסדר תיקון תפילין. טו. סוף ס' לב.

המקלין כנפסקו ב' חפרות זו בצד זו בין בחדישים בין ביושנים שלא להתבטל ממצות תפילין י"ד:

ג עור הרצועות צריך להיות מכהמה או היה המהורים¹⁰ שלא הוכשרו למלאכת שמים אלא טהורים בלבד¹⁰ וצריך שיהא מעובד לשמו¹¹ ואם לאו פסול לדבריו הכל י"ד ואפילו להמכשירים בבתי¹⁰ ויכול לעשותן אפילו מקלף¹² כמו שנתבאר בס' ל"ב כ"א:

ד הלכה למשה מסיני שיהיו הרצועות שחורות מכוונן¹³ אבל מצד פנים יעשה מאיו צבע שרצתה חוץ מאדום שהוא גנאי שלא יאמרו שמדום הטמיו נצבעו והאדמו¹³ אבל הבתים אין צריך להיות שחורות אלא משום נוי מצוה¹³ ולא מהלכה למשה מסיני כמו שנתבאר בס' ל"ב כ"ב:

ה וכיון שרצועות שחורות הלכה למשה מסיני צריך שישחורין ישראל לשמן ולא נכרי¹³ ואפילו ברעקבד פסולות ע"י נכרי¹³ אלא על דרך שנתבאר בס' ל"ב בעיבור¹³ (א) ויש מי שאומר¹³ שיש להן תקנה שחזור וישחורין ישראל לשמן ומוב להחמיר.

אבל אם הנכרי השחיר את הבתים כשרים שהרי אפילו לא השחורין כלל כשרין¹³ ומכל מקום לכתחלה טוב שישחורין ישראל לשמן כמו הרצועות¹³:

ו רצועה שנפסקה אין לה תקנה¹³ לא בקשירה ולא בתפורת¹³ שנאמר¹³ וקשרתם ודרשו ר"ל¹³ קשר תם דריונו הרצועה שקושר בה התפילין תהיה תמה ושלמה¹³ ולא קשורה או תפורת.

במה דברים אמורים כשנפסקו הנך שיעורן הדיינו בשל ראש עד המבור מצד ימין ועד החזה מצד שמאל¹³ ובשל יד עד כרי שתקוף הורוע לקשור התפלה עם הזרוע וכרי שתמתה עד אצבע אמצעית ויכרך ממנה על אותה אצבע ג' כריכות ויקשר¹³ אבל כל

קונטרס אחרון

(א) ויש מי שאומר בו עיין בית יוסף אבן העזר סוף סימן קלא¹³ ובשולחן ערוך¹³ שם דלא קיימא לן הכי. ואפשר דשאני הכא דבתורתא תליא מלתא והעליון הוא הנראה, ובצבע הלך אחר הנראה, עיין פרק יא דנגעים משנה ה'¹³. וצריך עיון לדניא¹³.

ל טור סי' לב. ד"מ שם ס"ק י. ד"א ס"ק ג.
לא שיע' ס"ד. לפי המשך דברי הרמ"א. ראה מ"א ס"ק ה.
לב רב יוסף שם נמנות לה. ב. מור וש"ע סעף ה.
לג רש"י שם ד"ה טה עמא דבר. רנב"ם הל' תפילין פ"ג ד"ה"ס. ה. התינוח הל' תפילין ד"ה תניא תפילין מרובעות. ס"ז ס"ג.
לד דברים ג. ה.
לה נמנות שם.
לו פ"י ב' כרשיי' שם ד"ה קשירה תמה. ט"ז שם.
לז רנב"ם פ"ג מהל' תפילין ה"ב ד"ה"פ. ס' התינוח (בסדר הנחתן ד"ה תניא תפילין מרובעות, ודא כדרכי משה ס"ק ד, שלא עיין שם אלא בס' ריא דה"ק). ס"ז שם. וראה לעיל סי' כו ס"כ וש"נ.
לח ראה לעיל סי' כו ס"א.
לט ד"ה ואם נכתב.
מ אבה"ע סי' קלא ס"ה.
מא אולי צ"ל: משנה ד.
מב וראה חקרי הלכות ח"ה נה, א.

יך ב"י שם. וע"י תהלה דודי ס"ק ב. מאיר עני סופרים ס"י יח ספ"ז אות ז' ס"ק ג.
טו שבת כח, ב. מור וש"ע סעף ג.
טז ראה לעיל סי' לב ס"ד וש"נ.
יז רנב"ם פ"ג מהל' תפילין ד"ה"ס. ס' התינוח ס' קצ (בסמיננים) וס' קצח. מור וש"ע שם.
יח מ"א ס"ק ד.
יט כולעיל סי' לב ס"ז וש"נ.
כ חודכי ריש הל' תפילין. ש"ע סעף ג.
כא סעף ג.
כב נמנות לה, א. מור וש"ע סעף ג.
כג רש"י שם ד"ה ארנונת.
כד רנב"ם פ"ג מהל' תפילין ה"ה. רא"ש הל' תפילין ס' ה.
כה סעף ס.
כו ס' התינוח ס' קצא (ובסמיננים) וס' קצח.
כז ד"ה"א סעף ד.
כח סעף יב.
כט ד"ה ס"ק ג. עיין בקור"א.

הלכות תפילין לג'לד

יתרון האורך שהיא בשביל שכוך הרצועה כמה פעמים סביב היד אין הקשייה והתפירה פסולין בו¹⁰¹.

ויש אומרים¹⁰² שאין קשייה ותפירה פוסלת בו אלא כמה שמקף הראש כלכד או כמה שמקף הורוע לקשור התפלה עם הורוע שבשיש שם קשר או תפר אין הקשר של ראש או של יד נקרא קשייה תמה אבל כמה שתלוי מן הראש עד הזוה והמבור וכן כמה שנתמה מהורוע עד אצבע אמצעית מועלת בה קשייה או תפירה.

ויש מקילין עוד¹⁰³ שאפילו כמה שמקף הראש והורוע מועלת תפירה כשתפרן מצד פנים שלא יהיה התפר נראה מבחוץ ותהא נראית כשלימה¹⁰⁴ והוא שיתפרנה בנדים כשרים¹⁰⁵.

ויש מקילין¹⁰⁶ אפילו בחוטים.

ולענין הלכה יש להחמיר (בשל תורה¹⁰⁷) כסברה הראשונה במקום שאפשר¹⁰⁸ ואף שיש להקל לתפור מבפנים כמה שתלוי מן הראש הואיל ויש מתירים אפילו כמה שמקף הראש מ"מ קשה לזוהר שלא תהא התפירה נראית כלל מבחוץ¹⁰⁹ אבל בשעת הדחק יש לסמוך על דברי המקילין יותר כדי שלא יתבטל ממצות תפילין¹¹⁰ ומ"מ לא יוכר שברכות אינן מעכבות¹¹¹:

ל' דין הנחת הפרשיות בתפילין ובו מ' סעיפים:

א סדר הנחת הפרשיות של ראש בכתים¹¹² קבלי¹¹³ חכמים קדש והיה כי יביאך בימין הקורא שהוא האיש העומד כנגד המניח ושמעו והיה אם שמע משמאל הקורא שהוא ימין המניח ואפילו אם המניח הוא איטר אין הולכין אחר ימין ושמאל שלו אלא אחר ימין ושמאל של הקורא דהיינו ימין ושמאל של כל אדם¹¹⁴:

ב ואם החליף איווה פרשה שנתנה שלא בביתה המיוחד לה פסולין¹¹⁵:

ג ויש בסדר זה מחלוקת ישנה בין הגאונים הראשונים¹¹⁶ ונחלקו ג"כ בזה רש"י ור"ת¹¹⁷. רש"י וסיעתו¹¹⁸ מפרשים דברי חכמים שמעו והיה אם שמע משמאל שמאל זו התחלתה היא מאמצע ראש המניח¹¹⁹ שב' פרשיות הראשונות הן משמאל ראש המניח שהוא ימין הקורא ושתי פרשיות האחרונות הן מאמצע הראש לצד ימינו שהוא שמאל הקורא ותחלת שמאל זו היא פרשת שמע ואחריה פרשת והיה אם שמע ונמצא שפרשת קדש הוא בבית החיצון שמשמאל המניח שהוא ימין הקורא ואחריה והיה כי יביאך ואחריה שמע מימין המניח שהוא שמאל הקורא ואחריה והיה אם שמע בבית החיצון ונמצא שהקורא כשקורא

מג תרומת הדשן סי' מג. וראה לעיל סי' כו סי"ט.

מד ראש סי' יא. סוד וש"ע סי"ה.

מה רבינו תם שם תורה פוק. סו"ג עשן כב. מודחי הל' תפילין (יא, ד).

מו הש"י שם ר"ה ועיילת.

מז רבינו ירחם נתיב יש סוף ח"ה. תרומת הדשן שם.

מ"א ס"ק ח.

מח אדמות חיים הובא ב"י.

מט ראה הקרי הלכות ח"ה נג, א.

נ ב"י סוף הטמין לבוש מ"ה. ס"ז סוף ס"ק ג.

נד תרומת הדשן שם. סי' ש"ז.

נב ב"י וש"ע שם.

נג ס"ז ס"ק ג.

סימן לד

א בדיקא מנהות לד, ב.

ב לבוש סעיף א.

ג מ"א ס"ק א.

ד רב לפי רבא שם לה, א.

ה רא"ש הל' תפילין סי' ה, בשם ר"ה רוב האי רוב שרידא

גאון רוב יוסף טוב עלם – שמונרים כ"ח, ובשם

שמשאל רבא – שסובר כרש"י.

ו מנהות לד, ב ר"ה והקורא.

ז תורה והקורא שם.

ח ראה לקמן סעיף ד וש"ע.

ט סי' ה' תרומת סי' רל. ולפי פי' זה צ"ל התפילין באמצע

הראש ממש (סדר ר"ה ואח"כ ינח).